

Косілова Ольга Іванівна,
кандидат політичних наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-5574-3771

ПРАВОВА ПРИРОДА ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ТА СВОБОД

У статті досліджено основні підходи щодо визначення політичних прав і свобод, їх змісту та сутності, виділення їх видів, ознак та особливостей реалізації. Акцентовано, що у системі конституційних прав і свобод людини і громадянина політичні права і свободи є пріоритетними і закріплені нормами внутрішнього та міжнародного права. Ці права визначаються виключно публічним правом (конституційне та адміністративне право за своєю природою) і поширюються лише на громадян України, виступають елементами їх особливих політико-правових відносин із державою як вищою формою суверенної влади.

Ключові слова: Конституція України, конституційні права та свободи, політичні права та свободи, види політичних прав, призначення політичних прав, реалізація політичних прав.

Сьогодні політичні права і свободи громадян вимагають свого переосмислення та наповнення їх новими сенсом і змістами. У системі конституційних прав і свобод людини і громадянина політичні права і свободи є пріоритетними та закріпленими нормами внутрішнього законодавства та міжнародного права. Ствердження та реалізація політичних прав і свобод є невід'ємною частиною формування громадянського суспільства та політичної нації для більшості країн світу, а повна реалізація громадянами політичних прав і свобод сприяє безпосередньому втіленню принципів демократії та верховенства права.

Ступінь наукової розробленості теми. У правовій науці проблеми забезпечення конституційних прав і свобод (у тому числі і політичних), а також гарантії їх реалізації ґрунтовно досліджені в роботах В. Погорілка, В. Речицького, Ю. Тодики, О. Фрицького, В. Шаповала, Ю. Барабаша, О. Батанова, М. Козюбри, П. Любченко, М. Римаренко, О. Марцеляка, М. Мацькевича, Н. Мяловицької, В. Шемшученка, А. Колодій, У. Ільницької, В. Федоренка, М. Савчина, М. Антонович, А. Селіванова, В. Серьогіна, О. Скрипнюка, О. Совгирі, Я. Лазура, Р. Мельника, В. Бевзенка, В. Аверянова та інших.

Метою статті є конкретизація змісту та сутності політичних прав та свобод людини і громадянина, закріплених Конституцією України, аналіз наявних підходів щодо визначення, класифікації та особливостей реалізації політичних прав та свобод.

Політичні права та свободи, як і громадянські (особисті) права, більшість дослідників відносять до першого покоління прав і свобод людини. Ця група прав формувалася з кінця XVIII ст. до Першої світової війни [1, с. 79]. Політичні

© Kosilova Olha, 2020

права одними із перших отримали своє закріплення в перших конституціях і конституційних актах Європи і Америки і ознаменували утвердження нових, буржуазно-демократичних відносин. Політичні права і свободи у сучасному світі визначають правове становище людини в системі суспільно-політичних відносин та пов'язані з участю громадян у формуванні соціально-організованого суспільства, здійснення державної влади та місцевого самоврядування, участі у суспільному житті країни.

Основними датами розвитку політичних прав людини з позицій сучасності, з якими пов'язують виникнення правового дискурсу у сфері прав людини можна без сумніву вважати появу таких основоположних правових документів у США, як Декларація прав Вірджинії (1776), Декларація про незалежність США (1787) та Конституція Сполучених Штатів (1789), а також Декларація про права людини та громадянина (1789) у Франції та пізніше Загальна декларація прав людини (1948), яка була ратифікована та імplementована у внутрішнє законодавство більшістю європейських держав після закінчення Другої світової війни.

Основоположними чинними міжнародними правовими документами у сфері становлення та захисту прав людини та громадянина, та зокрема, у сфері політичних прав, є: Загальна декларація прав людини і громадянина (ст. 21), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ст. 25), Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (ст. 5), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (ст. 7), Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей (ст. 41 та 42), Європейська конвенція з прав людини, Перший додатковий протокол до ЄСПЛ (ст. 3).

У вітчизняній науковій правовій літературі визначення політичних прав і свобод є різноманітні, що залежить від переконань дослідника. Нормативне визначення політичних прав та свобод наразі відсутнє.

Як зазначає А. Колодій, попередниками терміна “права” (англ. rights) були терміни “вольності” (liberties) та “привілеї” (анг. franchise) [2, с. 268]. Витоки прав людини сягають своїм корінням ідей природного права в грецькій філософії та ранньому християнстві.

У загальній теорії держави і права політичні права переважно визначають як можливості людини брати участь у державному і громадському житті, впливати на діяльність різноманітних державних органів, а також громадських об'єднань політичного спрямування (зокрема, права на громадянство та правосуб'єктність; участь у формуванні представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування; участь у державному управлінні суспільством; участь у створенні і діяльності громадських об'єднань; державний захист від порушень прав і свобод людини) [3, с. 210–211].

У теорії конституційного права політичні права та свободи здебільшого розглядаються як участь у формуванні представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування; участь у державному управлінні суспільством; участь у створенні і діяльності громадських об'єднань; державний захист від порушень прав і свобод людини). Політичні права також визначають як права, що належать людині як члену політичного співтовариства, коли вона – це насамперед громадянин держави [4, с. 115]. Політичні права забезпечують у результаті реалізацію

можливості брати участь в управлінні державою, у вирішенні найважливіших питань суспільного життя. До них належать виборче право, свобода слова, свобода зборів і свобода друку [1, с. 79].

Політичні права і свободи, як і особисті, інколи називають негативними, маючи на увазі те, що держава не зобов'язана вживати якихось позитивних дій для їх забезпечення, а має утриматися від зазіхань на права і свободи, які входять до цих двох груп, тобто вони розглядаються як свобода людини від держави, як право людини на невтручання з боку держави [5]. Зокрема, Я. Лазур вважає, що особисті й політичні права відображають так звану “негативну свободу”, – зобов'язання держави утримуватися від втручання в сферу особистої свободи і створювати умови участі громадян в політичному житті [6, с. 565]. До негативних прав відносять право на участь в управлінні державою, право обирати та бути обраним, свободу створення спілок тощо. Таким чином, негативні права не потребують великих державних ресурсів та не залежать від рівня соціально-економічного розвитку [7, с. 55].

Таку ж позицію обіймає професор П.М. Рабінович, який зазначає, що політичні та громадянські права відносяться до такої категорії прав, для реалізації яких у суспільстві, в державі вже існують необхідні загальносоціальні умови й засоби або ж здійснення яких не вимагає відчутних матеріальних витрат із боку громадянина, для яких можна встановити реальні юридичні гарантії їхнього функціонування, охорони й захисту. Тоді як для реалізації інших прав – життєвих (вітальних), економічних, культурних необхідно здійснити соціальні витрати, насамперед матеріальні – речові, фінансові тощо. Якщо у розпорядженні суспільства, держави існують засоби, необхідні для забезпечення здійснення цих прав, останні можуть набути статусу повноцінних суб'єктивних юридичних прав [8, с.17].

Основним призначенням політичних прав є:

- забезпечення можливості громадян брати участь в управлінні державою;
- вплив на діяльність як органів держави, так і органів місцевого самоврядування;
- гарантування участі громадян у діяльності громадських об'єднань;
- використання прав на свободу думки, слова, світогляду і переконань, які відображають дійсний рівень демократичності суспільства та перешкоджають авторитарному впливу на нього з боку держави [9].

Визначення поняття “політичні права та свободи” вітчизняними дослідниками є різноманітні. Зокрема, за визначенням проф. П. Рабіновича, політичні права – це можливості людини брати участь у державному і громадському житті, впливати на діяльність різноманітних державних органів, а також громадських об'єднань політичного спрямування [8, с. 19].

На думку В. Федоренка, політичні права і свободи громадян України – це встановлені Конституцією та законами України форми політичної участі громадян в управлінні державними справами, зміст яких передбачає об'єднання в політичні партії та інститути громадянського суспільства, участь у виборах, референдумах і мирних зібраннях, звернення з петиціями до органів державної влади та органів місцевого самоврядування [10, с. 81].

На думку М. Савчина, політичні права і свободи людини і громадянина висвітлюють людину як політичну істоту, тобто здатність включатися у суспільні процеси щодо формування політичних думок та органів влади, впливу на дії органів влади та здійснення контролю за їх діяльністю. Такі права включають, насамперед: право на участь в управлінні державними справами, на об'єднання у політичні партії та громадські організації, на проведення зборів, мітингів, демонстрацій, виборчі права та деякі інші [11, с. 335].

Так, Л. Бельо визначає політичні права як офіційно визнані можливості людини, забезпечені законом. Вони дозволяють індивідові активно впливати на організацію й діяльність держави та її органів, інших суб'єктів політичної системи [12, с. 5].

На думку У. Ільницької, політичні права і свободи – це права, які належать особі як члену політичного співтовариства, коли він виступає як громадянин держави. Політичні права – це різновиди всесвітньо визнаних прав людини. Вони забезпечують захист особи від держави (наприклад, право на справедливий процес, презумпцію невинуватості та свободу слова) і вимагають, щоб держава надавала певні юридичні й політичні можливості (наприклад, право голосу, право на справедливий суд присяжних). Ці права викладено в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права [13, С. 38].

М. Римаренко політичні права визначає як можливість людини брати участь у суспільному (державному й громадському) житті, впливати на діяльність різноманітних державних органів, а також громадських об'єднань насамперед політичного спрямування (зокрема, права на юридичну правосуб'єктність, участь у формуванні представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування, у створенні та діяльності громадських об'єднань) [14].

Більшість дослідників-конституціоналістів до категорії політичних прав відносять права, які забезпечують можливості людини бути суб'єктом владних відносин: права на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації, на участь в управлінні державними справами (що включає у себе право брати участь у виборах та референдумах, право доступу до державної служби, право на звернення до органів державної влади та самоврядування); право на збори, мітинги, походи, демонстрації; право кожного на свободу думки і слова; право на вільне вираження поглядів та переконань (статті 34–40 Конституції України), право на громадянство (ст. 25).

На нашу думку, політичні права і свободи можна визначити як певні юридично забезпечені можливості особи, якими володіють переважно громадяни конкретної держави, що забезпечують участь особи у державних справах та прийнятті важливих рішень у соціально-політичній сфері; дозволяють здійснювати контроль над органами державної влади та забезпечують захист особи від держави.

Щодо класифікації політичних прав та свобод також існують різні підходи. Наприклад, У. Ільницька політичні права трактує через призму політичних свобод і визначає їх як свободи: а) громадянства; б) виборів і референдумів; в) об'єднань у політичні партії та громадські організації; г) участі в управлінні державними справами [13, с. 38].

Більшість науковців вважає, що особливістю політичних прав і свобод людини і громадянина є те, що вони належать виключно громадянам України, які досягли 18 років і набули повної правосуб'єктності. На відміну від громадянських (особистих) прав, які за своєю природою є невідчужуваними, політичні права можуть обмежуватися, відповідно до закону, в інтересах національної безпеки та громадського порядку, а також стосовно громадян України, визнаних у судовому порядку недієздатними [10, с. 81]. Виключення становлять права на об'єднання в громадські (не політичні) організації та права на індивідуальні та колективні звернення.

На відміну від зазначеної позиції, де політичні права і свободи належать виключно громадянам України, деякі дослідники вважають, що політичні права і свободи людини і громадянина умовно можна поділити на політичні права людини і політичні права громадянина. До політичних прав людини відносяться, зокрема, право на свободу думки і слова, свобода віросповідання, право на свободу пересування, право збиратися мирно і проводити мітинги та походи, направляти письмові звернення, право на участь у професійних спілках. Ці права належать до групи особистих прав та політичних водночас. Вони діють як позатериторіальні, позанаціональні, існують незалежно від закріплення в законодавчих актах держави, є об'єктом міжнародно-правового регулювання та захисту [12, с. 5].

Також політичні права можна умовно поділити на дві групи прав: інтегративні права (свобода вираження поглядів і свобода інформації, свобода об'єднань, свобода зібрань) та права на участь (виборче і референдне право, право на доступ до публічної служби, право петицій) [15, с. 28]. В Україні права на політичну участь (співучасть) закріплені у ст. 38 абз. 1, абз. 2 Конституції України, що включає у себе право на управління державними справами, участі у референдумах, право обирати та бути обраним до органів державної влади, право доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування [16].

За суб'єктами політичні права можна поділити на індивідуальні та колективні права. Прикладом такого політичного права, що реалізується тільки колективно, може бути право на збори, мітинги, демонстрації, об'єднання у політичні партії та громадські організації, яке одноосібно здійснити неможливо.

Таким чином, участь людини в управлінні державними справами та реалізація інших форм народовладдя характеризують людину як політичну істоту.

У вітчизняній науковій юридичній літературі представлені різні підходи щодо визначення та класифікації політичних прав. Найбільш загальними ознаками яких можна визначити: приналежність переважно громадянам держави; спрямованість на забезпечення можливості громадян брати участь в управлінні державою через реалізацію прямої та представницької форм демократії; забезпечують захист особи від держави (наприклад, право на справедливий процес, презумпцію невинуватості та свободу слова), ставлять вимоги держави в особі державних органів та інституцій щодо надавання певних юридичних та політичних можливостей щодо реалізації та захисту цих прав (наприклад, право голосу, право на справедливий суд присяжних).

Узагальнюючи зазначене вище, а також аналізуючи норми, закріплені Конституцією України, можемо виокремити такий перелік політичних прав і свобод людини та громадянина:

- 1) право об'єднання в політичні партії, громадські організації та профспілки (ст. 36 Конституції України);
- 2) право на громадянство (ст.ст. 4, 25, 26 Конституції України);
- 3) свобода слова, думки, поглядів та переконань (ст. 34 Конституції України);
- 4) свобода друку та поширення інформації (ст. 34 Конституції України);
- 5) свобода проведення мітингів, зборів, походів і демонстрацій (ст. 39 Конституції України);
- 6) право обирати та бути обраним (ст. 38 Конституції України);
- 7) право брати участь в управлінні державою та громадськими справами (ст. 38 Конституції України);
- 8) право обговорювати, приймати закони та рішення загальнодержавного та місцевого значення (ст. 38 Конституції України);
- 9) право петицій, тобто право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів (ст. 40 Конституції України);
- 10) право на оскарження дій посадових осіб, установ, організацій і т. п. (ст. 55 Конституції України);
- 11) право на відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями та бездіяльністю органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами (ст. 32, 62 Конституції України).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навч. посібник. / В.М. Бесчастний, О.В. Філонов, В.М. Субботін, С.М. Пашков; за ред. В.М. Бесчастного. К.: Знання, 2008. 467 с.
2. Основи демократії: підруч. для студ. вищ. навч. закладів. 3-є вид., онов. і доп. / за заг. ред. А.Ф. Колодій. Львів: Астролябія, 2009. 832 с.
3. *Кельман М.С., Мурашин О.Г.* Загальна теорія держави і права: підручник. К.: Кондор, 2006. 477 с.
4. Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2008. 416 с.
5. Система основних політичних прав і свобод громадян України. URL: <https://sites.google.com/site/igroupteamsite/konstitucijne-pravo-ukraieni/sistema-osnovnih-politicnih-prav-i-svobod-gromadan-ukraieni> (дата звернення: 03.04.2020).
6. *Лазур Я.В.* Щодо класифікації прав і свобод людини. Форум права. 2011. № 1. С. 565–569. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11ljvcl.pdf> (дата звернення: 03.04.2020).
7. *Литвиненко І.Л.* До питання класифікації конституційних прав і свобод людини і громадянина. Університетські наукові записки, 2007. № 2 (22). С. 55–63. URL: www.univer.km.ua (дата звернення: 03.04.2020).
8. *Рабінович П.М.* Проблеми юридичного забезпечення прав людини (загальнотеоретичний аспект). Укр. часопис прав людини. 1995. № 2. С. 16–23.
9. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006, 688 с. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part2/407.htm (дата звернення: 03.04.2020).
10. *Федоренко В.* Політичні права та свободи людини і громадянина в Україні: поняття, види, характеристика. Історико-правовий часопис. 2016. № 1 (7). С. 80–86.
11. *Савчин М.В.* Конституційне право України: підручник / відп. ред. проф., д.ю.н. М.О. Баймуратов. К.: Правова єдність, 2009. 1008 с.
12. *Бельо Л.Ю.* Політичні права та свободи. Їх зміст та правові гарантії. Розбудова держави і права: питання теорії та конституційної практики. 2018. № 2. Ч. 3. С. 3–8. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/2_2018/part_3/3.pdf (дата звернення: 03.04.2020).

13. *Глиницька У.В.* Політичні права і свободи громадян: нормативно-правове забезпечення та механізми реалізації у демократичних державах. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Серія “Політологія”. 2012. Т. 197. Вип. 185. С. 37–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_197_185_9 (дата звернення: 03.04.2020).

14. *Римаренко Ю.І.* Приватне життя і поліція. Концептуальні підходи. Теорія та практика. К.: КНТ, 2006. 740 с. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/68495-52-klasifikatsiya-ta-mej-zdysnennya-prav-lyudini.html> (дата звернення: 03.04.2020).

15. *Дмитриев Ю.А., Златопольский А.А.* Гражданин и власть. М., 1994, С. 28–29.

16. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

REFERENCES

1. Konstytutsiine (derzhavne) pravo zarubizhnykh krain. “Constitutional (state) law of foreign countries”: textbook manual. / V.M. Beschastnyi, O.V. Filonov, V.M. Subbotin, S.M. Pashkov; Gen. ed. V.M. Beschastnoho. K.: Znannia, 2008. 467 p. [in Ukrainian].

2. Osnovy demokratii. Pidruchnyk dlia studentiv vyshcheykh navchalnykh zakladiv. “Fundamentals of democracy”: textbook for students higher educational institutions. 3rd edition, updated and supplemented. Gen. ed. A. F. Kolodii. Lviv: Astroliabiia, 2009. 832 p. [in Ukrainian].

3. *Kelman M.S., Murashyn O.H.* (2006). Zahalna teoriia derzhavy i prava. “General theory of state and law”: textbook. K.: Kondor. 477 p. [in Ukrainian].

4. Konstytutsiine pravo Ukrainy. “Constitutional law of Ukraine”: a textbook for students of higher educational institutions. / Gen. ed. V.P. Kolisnyk and Yu.H. Barabash. X.: Pravo, 2008. 416 p. [in Ukrainian].

5. Systema osnovnykh politychnykh prav i svobod hromadian Ukrainy. “The system of basic political rights and freedoms of citizens of Ukraine”. URL: <https://sites.google.com/site/igroupteamsite/konstitucijne-pravo-ukraieni/sistema-osnovnih-politicnih-prav-i-svobod-gromadan-ukraieni> (date of application: 03.04.2020) [in Ukrainian].

6. *Lazur Ya.V.* (2011). Shchodo klasyfikatsii prav i svobod liudyny. “Regarding the classification of human rights and freedoms”. Forum prava. No. 1, P. 565–569. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11jvici.pdf> (date of application: 03.04.2020) [in Ukrainian].

7. *Lytvynenko I.L.* (2007). Do pytannia klasyfikatsii konstytutsiinykh prav i svobod liudyny i hromadianyna. “On the question of classification of constitutional rights and freedoms of man and citizen”. Universytetski naukovi zapysky. No. 2 (22), P. 55–63. URL: www.univer.km.ua (date of application: 03.04.2020) [in Ukrainian].

8. *Rabinovych P.M.* (1995). Problemy yurydychnoho zabezpechennia prav liudyny (zahalno-teoretychnyi aspekt). “Problems of legal support of human rights (general theoretical aspect)”. Ukr. chasopys prav liudyny. No. 2, P. 16–23 [in Ukrainian].

9. Teoriia derzhavy i prava. Akademichniy kurs. “The theory of state and law. Academic course: textbook”. Gen. ed. O.V. Zaichuka, N.M. Onishchenko. K.: Iurinkom Inter, 2006, 688 p. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part2/407.htm (date of application: 03.04.2020) [in Ukrainian].

10. *Fedorenko V.* (2016). Politychni prava ta svobody liudyny i hromadianyna v Ukraini: poniattia, vydy, kharakterystyka. “Political rights and freedoms of man and citizen in Ukraine: concepts, types, characteristics”. Istoryko-pravovyi chasopys. No. 1 (7). P. 80–86. [in Ukrainian].

11. *Savchyn M.V.* (2009). Konstytutsiine pravo Ukrainy. “Constitutional law of Ukraine”: textbook / resp. ed. Prof., Doctor of Juridical Sciences M.O. Baimuratov. K.: Pravova yednist. 1008 p. [in Ukrainian].

12. *Belio L.Yu.* (2018). Politychni prava ta svobody. Yikh zmist ta pravovi harantii. “Political rights and freedoms. Their content and legal guarantees”. State and law development: issues of theory and constitutional practice. No. 2 part 3. P. 3–8. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/2_2018/part_3/3.pdf (date of application: 03.04.2020) [in Ukrainian].

13. *Ілницька У.В.* (2012). Політичні права і свободи громадян: нормативно-правове забезпечення та механізми реалізації у демократичних державах. “Political rights and freedoms of citizens: legal framework and implementation mechanisms in democracies”. Scientific works [Petro Mohyla Black Sea State University]. Series: Politolohiia. Vol. 197, Iss. 185. P. 37–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_197_185_9 (date of application: 03.04.2020) [in Ukrainian].

14. *Rymarenko Yu.I.* (2006). Pryvatne zhyttia i politysiia. Kontseptualni pidkhody. "Privacy and police. Conceptual approaches". Teoriia ta praktyka. K.: KNT. 740 p. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/68495-52-klasifikatsiya-ta-mej-zdysnennya-prav-lyudini.html> (date of application: 03.04.2020) [in Ukrainian].

15. *Dmytryev Yu.A., Zlatopolskyi A.A.* (1994). Hrazhdanyn i vlast. "Hrazhdanyn and power". M. P. 28–29 [in Russian].

16. Konstytutsiia Ukrainy. "Constitution of Ukraine". Vidomosti of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. No. 30. Art. 141 [in Ukrainian].

UDC 342.72

Kosilova Olha,Candidate of Political Sciences, Docent,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-5574-3771

LEGAL NATURE OF POLITICAL RIGHTS AND FREEDOMS

The article analyzes the basic approaches to the definition of political rights and freedoms in constitutional law, determining their content and legal nature, distinguishing their types and features, features of implementation.

The constitutional rights and freedoms of man and citizen have traditionally been an urgent issue of scientific research. In the system of constitutional rights and freedoms of man and citizen, political rights and freedoms are priority and fixed norms of domestic law and international law.

The full realization by citizens of political rights and freedoms promotes the direct implementation of the principles of democracy and the rule of law. The affirmation and realization of political rights and freedoms is an integral part of the formation of civil society and political nation for most countries of the world.

In particular, in constitutional law, political rights and freedoms are largely regarded as participating in the formation of representative bodies of state power and local self-government; participation in public administration; participation in creation and activity of public associations; state protection against violations of human rights and freedoms). Political rights are directly related to the participation of citizens in state and political processes, the formation of public authorities and local governments, the solution of socially significant public affairs, as subjects of public law relations. These rights are determined exclusively by public law (constitutional and administrative law by nature) and apply only to citizens of Ukraine, act as elements of their special political and legal relationship with the state as the highest form of sovereign power.

Keywords: Constitution, constitutional rights and freedoms, political rights and freedoms, types of political rights, appointment of political rights, realization of political rights.

Отримано 11.06.2020

© Kosilova Olha, 2020

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2020.2\(48\).9](https://doi.org/10.36486/np.2020.2(48).9)

Issue 2(48) 2020

<http://naukaipravohorona.com/>